

VARIATIELIJST GEZONDE VOEDING

Brood

bij voorkeur	middenweg	bij uitzondering
volkorenbrood, speltbrood volkoren, roggebrood, volkoren knäckebröd, zuurdesem brood (bruin)	tarwebrood (alle soorten), vezelwitbrood, meergranenbrood, volkorenbeschuit, volkoren of meergranen bolletjes/broodjes, volkoren cracker	wit brood, beschuit, luchtige cracker, rijstwafel, witte bolletjes, krentenbrood, creamcracker, maisbrood, croissant, pistoletje, Turks brood, stokbrood, krentenbrood

Brood, beschuit en crackers worden gemaakt van meel of bloem. Wanneer het gemaakt is van bloem bevat het geen vezels, wanneer het gemaakt is van meel wel (volkorenmeel levert meer vezels dan tarwemeel). Op het etiket staat bij de ingrediënten waarvan het brood gemaakt is.

Granen en broodvervangers

bij voorkeur	middenweg	bij uitzondering
volkoren ontbijtgranen, havermout, speltmout, (noten)muesli, gepofte spelt	cruesli, granola, krokante muesli	cornflakes, rice crispies, choco- of honingpops, drinkontbijt

Ontbijtgranen kunnen enorm verschillen in het suikergehalte. Op de verpakking kan je vinden hoeveel suiker er in zit t.o.v. de totale hoeveelheid koolhydraten.

Broodbeleg - kaas

bij voorkeur	middenweg	bij uitzondering
Goudse kaas 30+, smeerkaas, geitenkaas 30+, cottage cheese, hüttenkäse	Goudse kaas 48+, (buitenlandse) volvette kazen, verse geitenkaas, mozzarella, feta-kaas, burrata	roomkaas, brie, gorgonzola, Parmezaanse kaas, blauwschimmel kazen, smeltkaas, rookkaas

Broodbeleg – vlees(waren)

bij voorkeur	middenweg	bij uitzondering
achterham, beenham, casselerrrib, filet américain, fricandeau, kalkoenham, kipfilet, runderrollade, rookvlees, rosbief	gekookte varkenslever, rauwe ham, schouderham, ossenworst, alle magere soorten worst, leverpastei	bacon, chorizo, cornedbeef, gebraden gehakt, paté, leverkaas, pekelvlees, salami, alle soorten worst en spek, smeerleverworst

Vleeswaren zijn veelal bewerkt, daarom wordt aangeraden hier matig mee te zijn.

Overig broodbeleg

bij voorkeur	middenweg	bij uitzondering
groentespread, sandwichspread, zuivelspread, hummus, pindakaas 100%, notenpasta, tahin, muhammara, fruit of rauwkost	(halva)jam, honing, (appel/peren)stroop vruchtenhagel, pindakaas, anijs-hagel, bebogeen, marmite	chocoladepasta, chocolade hagelslag, chocolade vlokken, kokosbrood, speculoos, schuddebuikjes

Let op: zoet beleg kan veel suiker bevatten, wees hiermee matig.

Vlees

bij voorkeur	middenweg	bij uitzondering
bieflappen, biefstuk, rosbief, runderpoelet, runderlappen, riblappen, entrecote, tartaar, mager rundergehakt, entrecote	sukadelappen, rundergehakt	half-om-half gehakt, hamburger, saucijsjes, klapstuk, gepaneerd vlees, schouderkarbonade, saucijs, alle (rook)worsten, slavink, speklappen, vleeschijven
hamlappen, ongepaneerde schnitzel, varkensfilet, varkenshaas, varkenslappen	haaskarbonade, ribkarbonade	
kipfilet, kippendijfilet, kalkoenfilet, kip zonder vel	kip met vel	kipburger, kipnugget

Gebruik liever zoveel mogelijk onbewerkt vlees. Het wordt aangeraden om niet meer dan 500 gram vlees per week te eten. Kies daarom ook eens voor vis, ei of plantaardig.

Vis, schaal- en schelpdieren

Vis bevat goede vetzuren (EPA en DHA: n-3 of omega-3-vetzuren) die een beschermende werking kunnen bieden bij het ontstaan van hart- en vaatziekten. Ook hebben visvetzuren een ontstekingsremmende werking, hebben ze mogelijk een gunstig effect op leerprestaties en depressie en werken ze beschermend tegen dementie. Om deze reden is het aan te raden 1 tot 2 keer per week (vette) vis te eten. Hieronder volgt een indeling van vette en minder vette vissoorten.

Vette vis: haring, sardines, paling, makreel, bokking, sprot, zalm, heilbot, forel

Matig vette vis: baars, schar, tong, tonijn, zeewolf, zeeduivel, ansjovis

Magere vis: schelvis, kabeljauw, wijting, koolvis, tilapiafilet, pangafilet, (gekookte) mosselen, gamba, garnalen

Gebakken vis (lekkerbekje, kibbeling, vissticks, kabeljauwburger) bevat vaak wel veel vet, maar dit komt door de opname van vet in het gepaneerde laagje. De hoeveelheid n-3-vetzuren is minimaal.

Surimi (met krabsmaak) wordt veelal verkregen uit witvis. Het is een bewerkt product en bevat relatief weinig n-3-vetzuren.

Vegetarische/ plantaardige keuzes

bij voorkeur	middenweg	bij uitzondering
peulvruchten, gierst, tahoe, tempé, tofu, sojabrokjes, eieren, noten, pinda's, (pijnboom)pitten	vleesvervangers op basis van soja, falafel	vegetarische burgers/worstjes/ gehaktballetjes, kaasschnitzel/-soufflé, Quorn, Seitan

Kant- en klare vleesvervangers zijn vaak bewerkt en daarom minder gezond.

Een volwaardige vleesvervanger levert voldoende eiwit, ijzer en vitamine B12. Niet alle vleesvervangers bevatten ijzer en vitamine B12, vaak is dit kunstmatig toegevoegd.

Vetten en oliën

bij voorkeur	middenweg	bij uitzondering
halvarine, dieethylvarine	margarine in kuipje	vaste bak- en braadproducten in een wikkel, margarine, zonnebloemolie, palmolie
olijfolie, vloeibare margarine (knijpfles)	kokosolie, (halfvolle) roomboter	

Vetten om in te bakken en olieën bevatten 90-100% vet. Wees er daarom zuinig mee.

Aardappelen, rijst en deegwaren

bij voorkeur	middenweg	bij uitzondering
gekookte aardappelen, zoete aardappel, peulvruchten (alle soorten) volkoren pasta, volkoren mie, volkoren noedels, zilvervliesrijst, quinoa, bulgur, volkoren tortilla volkoren of erwten couscous broccoli- of bloemkoolrijst, courgettespaghetti	gebakken aardappelen, aardappelpuree uit zakjes, couscous orzo witte pasta en rijst, witte tortilla	frites, aardappelkroketten, rösti taco's

Zuivelproducten/ Plantaardige dranken

bij voorkeur	middenweg	bij uitzondering
karnemelk, kefir halfvolle melk	drinkyoghurt gezoet met zoetstof magere melk, volle melk	chocolademelk of drinkyoghurt (gezoet met suiker)
magere/halfvolle kwark, halfvolle/volle yoghurt, Skyr, Griekse yoghurt 0-3% vet	magere yoghurt, volle kwark, Griekse yoghurt 10% vet high protein yoghurt/kwark magere vruchtenyoghurt of kwark met zoetstof	alle soorten vla en pudding, gezoete vruchtenyoghurt kant- en klare rijste-, haverhout- of griesmeelpap
sojadrink naturel, sojayoghurt	haverdrink*, rijstdrink*, kokosdrink*, amandeldrink* halfvolle/volle koffiemelk	gezoete sojadrink koffiecreamer/poedermelk, slagroom

Halfvolle en volle zuivelproducten vullen beter en zijn minder kwalijk voor hart en bloedvaten dan altijd werd gedacht. Zure melkproducten zijn beter voor de darmflora (bacteriën in de darm) dan niet-zure melkproducten
* haverdrink, rijstdrink, kokosdrink en amandeldrink bevatten maar weinig eiwit en zijn daarom geen volwaardige zuivelvervanger/ eiwitbron

Fruit, vruchtensappen en (fris)dranken

bij voorkeur	middenweg	bij uitzondering
vers fruit, diepvriesfruit (bron)water, thee	gedroogd fruit*, blikfruit zonder toegevoegd suiker (bron) water met een smaakje frisdranken of limonade met minder/geen suiker (gezoet met zoetstof)	fruitsmoothie, blikfruit op siroop/met toegevoegd suiker (natuurlijke) vruchtensappen, frisdrank, limonade, icetea, sportdrank, energiedrank

Gebruik van te veel zoetstof wordt afgeraden. Gebruik van zoetstof houdt tevens de zoetbehoefte in stand.
*gedroogd fruit bevat relatief veel suiker